

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Matthaei Tympii Aureum Specvlvm Principvm,
Consiliariorvm Ivdicvm, Consvlvm, Senatorvm, Et Aliorvm
Magistratvum Cvm Ecclesiasticorum tum Politicorum
omnium**

Tympe, Matthäus

Coloniae Agrippinae, 1617

75 Scholas publicas instituere collapsas instaurare & defendere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52641)

isse æternis pœnis multatum vno ore asserunt multi Præsules Dioceseos Rothomagésium atq; Rhemorum in epistolis ad Ludouicum Galliz Regem. *Idem Tom. 10. Anno Christi 858.*

12. *Ethelredus Anglorum Rex* propter vastatam Ecclesiæ Roffensis ditionem varias Danorum incursiones ac deprædationes perpeffus est. *Idem Anno 893.*

13. *Berta Richuini Comitis coniunx*, quòd vilam Iuliacam nullo iure à Carolo Francorum Rege marito suo donatam, inuito vero illius domino Fulcone Rhemenfi Episcopo retineret, graui & lethifero morbo affecta, tandem miserimè fato concessit. *Idem Tom. eod. Anno Christi 848.*

SIGNVM LXXV.

SCHOLAS ET CLASSICAS, ET
Publicas, quas Vniuersitates vocant, in-
stituere, collapsas instaurare, tue-
ri, defendere.

Carolus Magnus tot bellorum & administrã-
darum Prouinciarum mole oneratus, id ha-
buir antiquissimum, ve cùm post relatas de hosti-
bus victorias, templa extruxisset, vbi Deo gratiæ
agerentur, (victorias enim oratione potius,
quàm armis, quod idem testatus est, erat conse-
cutus est,) Scholas illicè templis adiungebat,
quibus Sacerdotes præficiebat. Et intelligens
veram religionem in Gallia ferè perijffe, quòd
studia litterarum intercidissent, aliquot Acade-
mias euexit. Illæ Resp. diutissimè semper florue-
runt, quæ optimorum studiorum diligentem cu-
ram

ram habuerunt. I. C. Anton. *Posseuin. Biblioth. selecta lib. 1. cap. 8.*

2. Sapientissimus ille, & Reip. gubernandæ peritissimus *Moses*, populum Israël, quem legibus formârat, diu in pace & sincera religione conseruaturus, in singulis ciuitatibus Gymnasia, seu Synagogas instituit, in quibus viri sapientes diuinas leges interpretarentur. *Hilar. in Psalm. 2. D. Middendorp. de Academijs lib. 1. cap. 4. & lib. 2. cap. 1.*

3. *Iosaphat Rex Iudæ*, vt regnum confirmaret primò, deinde ornaret & verum Dei cultum largè lateque propagaret, anno imperij sui 3. misit viros doctos, qui per vniuersam Iudæam populum in Synagogis leges docerent. Qua ratione factum est, vt regnum Iudæ pacatum redderet, & Resp. Iudæorum nihil amplius ab hostibus detrimenti caperet. *Factus est enim paucor Domini super omnia regna terrarum, quæ ipsi certarum munera deferrebant, & vectigal argenti, & Iosaphat creuit vehementer, & magnificatus est vsque in sublime. 2. Par. 17.*

9. *Iulius Cæsar* post bellum ciuile ex Aegypto in Italiam reuersus, ad ornandum Imperium Romanum se conuertit, vt quod tâtis laboribus pararat, in pace diu feliciterque conseruaret. Nulla verò hoc ratione commodius fieri arbitrabatur, quàm si bonis litteris ornaret, augetetque viris sapientibus. Adduxit ergo ex Aegypto insignes Mathematicos, & autor fuit, vt Mathematicæ disciplinæ in Italia colerentur: amplissimas quoque Græcas & Latinas Bibliothecas erexit.

5. Quia *Adrianus Imp.* Academijs omnium artium atque linguarum clarissimos Professores, & ho-

& florentes Bibliothecas dedit, Imperium Romanum in optimam formam restituisse, & nullus, post Augustum, tam vtilis Reip. Imperator extitisse prædicatur. *Lamprid.*

6. *Constantinus ille Magnus* omnia bonarum litterarum studia florere voluit, ideoque Constantinopoli scientiarum scholas, in quibus præstantissimi viri docerent, ædificauit: partim, vt Religionem Christianam longè lateque propagaret; partim, vt per ea Imperio Romano rectius consuleretur. Quare superato Licinio tam religionis, quàm sapientiæ hoste, liberrimam illam Cõstitutionem edidisse videtur, quæ est apud Iustinianum in *l. de Medicis & Professoribus. C. Theod. Vrspergensis. Aurelius Victor* ait, Constantinum fuisse nutritorem bonarum artium, & fouisse studia litterarum. *Gregorius Nazian. Orat. in laudem Basilij* ait has scholas excellentissimis Oratoribus & Philosophis fuisse refertas: Vide locum *de Doctorum honore.*

7. *Gratianus Imp.* valde adhuc adolescens, primisque statim Imperij sui annis, vt eius fundamenta firma & diuturna iaceret, edixit ad Antonium Præfectum Prætorio Galliarum, in omnibus Gallia Metropolitibus excitanda alendaque esse studia litterarum. *Augustin. de Ciu. Dei lib. 18. cap. 52.*

8. *Theodosius* omnes hæreses, quæ Ecclesiã Christi miserè vexarant, proscribiturus, sacrorum Librorum, eorundemque Interpretum conquirendorum tantò studiosus fuit, vt ea laude Ptolomæo inferior non esset. *Niceph. lib. 10. cap. 52. & lib. 14. cap. 3.*

9. *Lege Valentiniani* Scholæ Romanæ optimè fuerunt institutæ. Ita enim rescripsit ad Olybrium vrbanam Præfecturam gerentem: *Quicunque ad Vr-*

ad Urbem discendi caussa veniunt, primitus ad Magistrum census prouincialium Iudicum, à quibus copia est danda veniendi, eiusmodi litteras proferant, vt oppida hominum, & natales, & merita expressa teneantur. Deinde vt in primo statim profiteantur introitu, quibus potissimum studijs operam nauare proponant. Tertio, vt hospitia eorum sollicitè Censualium norit officii, quò ei rei impertiant curam, quam se afferuerint expetisse. Eidem immineant Censuales, vt singuli eorum tales se in conuentibus præbeant, quales esse debent: qui turpem inhonestamque simam, & confociationes, quas proximas esse putamus criminibus, æstimant fugiendas, neue spectacula frequentius adeant, aut appetant vulgè intempestiua conuiuia. Quin etiam tribuimus potestatem, vt si quis de his nõ ita in vrbe se gesserit, quemadmodum liberalium rerum dignitas poscat, publicè verberibus affectus, statimque nauigio superpositus, abijciatur Vrbe, &c. *l. de stud. lib. vrb. Rom. C. Theod. Baron. Tom. 4. Anno Christi 370.* Scholæ certè sunt lumina & fons sapientiæ, à quibus splendor & sapor virtutum omnes partes Reip. fluunt. Sunt veluti Musarum Orbes, & oculi ciuitatis: omnes enim Reip. partes illustrant, &c. Hinc verè Augusti Imperator, eas magnificè extruendo Ecclesiam Christi plurimum propagarunt.

20. Vbi Iudæi veras leges in Synagogis interpretari cessarent, in horrendos errores, & idolatriam prolapsi, in Babylonem abducti sunt. Prudentissimus autem & pijsimus Sacerdos Hieronymus, post reditum è Captiuitate, superiorum hominum negligentiam castigaturus, in primis &

Scripturæ libros iterum collegit, in ordinem redegit, & Synagogis restituit. Perspiciebat enim pro sua singulari prudentia, quod sine eruditione & litteris sacris sincera religio, verus Dei cultus, & Reip. tranquillitas conseruari non possent. *D. Middendorp. de Academ. lib. 1. cap. 4.* Sicut *Sarron Rex Gallorum*, cum eius populi ferociam aliter compescere, & in officio contineri non posset, publica Gymnasia introduxit: intelligebat enim ferociora hominum ingenia institutione & bonarum artium cultura mitigari potius, quam armorum metu in officio retineri, posse.

21. *M. Ficinus Laurentio Medici*: Diuites alij fermè omnes, ministros alunt; tu Sacerdotes Musarum nutris: illi voluptatum serui euadunt; tu Musarum delicia, summus Musarum Sacerdos, &c.

22. *Hadrianus VI. Pontifex Max.* ab Sacerdotio Parochiali in Hollandia, quo cum *Margareta Maximiliani Imp. Rom.* filia honestauit, & Decanatu Louaniensi, cum Collegij Vicecællariatus Magistratu coniuncto, ditior factus, nihil mox antiquis duxit, quam Louanij collegium, ut quintum adijceretur, sub Hadriani nomine, luculenter ædificare, adiunctis prædijs, quibus studiosi adolescentes oppressi inopia cum Doctoribus alerentur. Gratissimo namque animo cum Porcij Collegij, in quo puer educatus fuerat, benignitatem agnosceret, priuati beneficij gratiam publica liberalitate reponendam statuebat. Quod ad eò supra eius vires Louaniensibus est vsum, ut non minus ambitiosè, quam piè tantæ rei inchoandæ consilium suscepisse diceretur, quanto facultates eius, quæ erant mediocres, vix iaciendis fundamentis suffecturas appareret. Sed cum

Nnn

parsi-

parfimonia & sancta frugalitate auctiores, sibi
 efficeret rerum omnium reditus, ad eò ingenti
 animo cuncta est complexus, vt sibi iam tum am-
 pliorem, & supremam quidem proximam fortunam
 præfagire videretur. Ferunt Bernardinum Car-
 uaialem Hispanum, qui erat inter Cardinales au-
 thoritate atque opibus insignis, cum id Colle-
 gium tam felici ausu cœptum, quam facili suc-
 cessu operis perfectum, admiraretur, quodam
 ingenuo dolore concepto, fortunæ suæ indignan-
 tem suspirasse, quoniam id opus, ad laudem sem-
 piternam, Decanus, haud planè diues, condere
 fuisset ausus, quod ipse tantus Cardinalis, secuti
 ab antiquo animi decreto destinasset, nondum
 inchoare potuisset. *Iouius in Hadriano VI.*

Scholarum Rectores, iuventutem salutaribus
 præceptis erudientes, liberalibusque moribus
 formantes, non à pijs, sed ab impijs duntaxat &
 Clericis, & Magistratibus contemnuntur. Apud
 hos.

*Pluris agasa rudis, dormitor fit pluri equo-
 rum:*

Plusq̃, canem vilis ductor honoru habet:

Pluris venator, pluri fit callidus auceps:

Fit pluri meretrix, inquina prostituta:

Lixarum vulgus fit pluri inutile Marti,

Quam pubem mores qui docuere rudem.

*Temp. bene, aut malè regi, declarant, templum,
 schola, curia, forum, horologium.*